

Český model
amerického kongresu

Reforma vojenské justice

důvodová zpráva Výzkumné služby Kongresu

Silvie Janičatová

Obecná část

Tento zákon reaguje na jeden z fenoménů vojenské justice týkající se širokých pravomocí vojenského velení při nakládání s trestními oznámeními, jejich vyšetřování, rozhodování o jejich postoupení vojenskému soudu či zvrácení rozsudku soudu. Tato situace dlouhodobě vyúsťuje v problém, kdy řada závažných trestných činů se vůbec nedostane před vojenský soud, nebo obvinění vojenští příslušníci dostanou nižší trest, než soud původně stanovil vzhledem k zásahu svolávací autority. Ona role velitele jako svolávací autority, který mnohdy nedokáže zůstat nestranný, je tak upravena tímto zákonem, který přenáší stěžejní pravomoci svolávací autority na nezávislý subjekt - vojenského právního zástupce z řad Sboru generální vojenské prokuratury (dále jen „JAGC“).

Z tohoto důvodu si tak zákon klade za cíl částečnou reformu Jednotného kodexu vojenské justice (dále jen „UCMJ“), který je hlavním pramenem vojenského trestního práva, pro posílení efektivity, objektivitu a transparentnosti v rozhodování o oznámených trestných činech a soudním procesu a jeho výstupech.

Vysvětlení jednotlivých ustanovení zákonné předlohy

(3) Zákon tímto ustanovením bere v potaz možnost dohody mezi Spojenými státy a hostitelskou zemí, na jejímž území působí americké vojenské jednotky, o zanechání či přenesení pravomocí stíhat a trestat osoby podezřelé ze spáchání trestných činů v této zemi.

(9) Stanovuje přenesení pravomoci svolávací autority o postoupení případu vojenskému soudu na nezávislý subjekt, kterým je vojenský právní zástupce. Cílem je zachování objektivitu v posuzování daného případu, zda trestné činy jsou natolik závažné, aby byly projednávány před vojenským soudem. Podbod (a) určuje, že daný důstojník JAGC má hodnost kapitána či vyšší, aby byly zajištěny jeho zkušenosti v oblasti vojenského práva. V podbodu (b) jsou na základě článku 27 UCMJ stanoveny pravidla, která určují dostupnost důstojníka pro udělení tohoto postu. Článek 27 například říká, že tato osoba musí být absolventem akreditovaného právnického vzdělání, musí mít osvědčení o způsobilosti k výkonu vojenských právních funkcí ze strany Vedoucího generální vojenské prokuratury příslušné ozbrojené složky, jejímž je členem, a podobně. Tento článek je ustáleným principem UCMJ, kterým se řídí všichni členové JAGC. Podbod (c) předchází situaci, kdy by důstojník neměl dostatečnou praxi k vykonávání této funkce. Podbod (d) stanovuje, aby důstojník nebyl přidělcem vojenského velení jednotky, jejímž členem je obviněný nebo objekt. Vzhledem k tomu, že tito přidělenci jsou de facto podřízeni velícímu důstojníkovi, tento podbod zajišťuje, aby daný případ byl posuzován na základě důkazů, a tak eliminoval možnou předpojatost velitele a jeho vliv na důstojníka JAGC.

(10) Přenáší pravomoc svolávací autority o postoupení případu vojenskému soudu na důstojníka JAGC, kdy toto rozhodnutí je založeno na objektivním posouzení daného případu. Dle jeho závažnosti má důstojník právo rozhodnout, zda případ bude projednáván před obecným nebo zvláštním vojenským soudem, které se od sebe liší počtem členů, možnost

soudce vést soudní proces sám na žádost obviněného, výši udělení trestu a podobně. Většina závažných trestných činů se projednává před obecným vojenským soudem, který má právo udělit jakoukoliv výši trestu dle UCMJ pro obvinění, ve kterých byl obviněný nalezen vinným. Toto ustanovení rovněž zaručuje, že před vojenským soudem budou projednávána veškerá obvinění, včetně tzv. *lesser included offenses*, jež jsou v UCMJ stanovena jako podřadné trestné činy k činu hlavnímu. Tím se tak předchází původnímu ustanovení, kdy velitel měl možnost rozhodnout, kolik a jaká obvinění budou soudu postoupena.

(11) Pro předejití jakémukoli zpoždění či opomenutí důležitosti případu má soudce povinnost svolat zasedání soudu do 90 dnů od rozhodnutí důstojníka o jeho potřebě.

(12) Žádná svolávací autorita nemá právo rozhodnutí a postoupení dle článku (9) a (10) měnit, jelikož jí jsou tyto pravomoci odebrány, a žádná osoba nesmí nezákonně či neoprávněně ovlivňovat důstojníka přiděleného danému případu či ho k čemukoli donucovat.

(13, 14) Stanovují trestné činy, o kterých nerozhoduje důstojník JAGC, ale příslušná svolávací autorita. Články 83 až 117, 133 a 134 UCMJ představují trestné činy čistě vojenské povahy, u kterých je usuzováno, že velitelé mají ze své funkce nejlepší pozici je posoudit. Vzhledem k udání závažnosti trestných činů, důstojník JAGC dále nerozhoduje o trestných činech, jejichž maximálním trestem je odnětí svobody na jeden rok či méně. Tyto principy tak zajišťují vhodné rozdělení pravomocí mezi svolávacími autoritami a důstojníky JAGC.

(15) Vzhledem k tomu, že každá uniformovaná složka má své vnitřní politiky a procedury, je potřeba jejich úprava v souladu s tímto zákonem.

(16, 17, 18) Ustanovuje vytvoření úřadu ve struktuře každé ozbrojené složky, který se stane centrálním orgánem, skrze něhož bude možné svolat obecný či zvláštní vojenský soud na základě rozhodnutí důstojníka JAGC a určit soudce a členy těchto soudů. Tento krok slouží k maximalizaci objektivitu v soudním procesu, neboť dosud měla tuto pravomoc svolávací autorita, která svým výběrem mohla nepřímo ovlivnit výsledek soudu. Dále toto ustanovení stanovuje podobu personálu úřadu, jehož členové musí pro trvalé či dočasné přidělení splňovat podmínky generálního štábu zastřešené jeho náčelníkem. Určení a přidělení personálu je stanoveno do 120 dnů od přijetí zákona pro zachování časového prostoru na prověření vhodnosti vytvořené struktury.

(19) Stanovuje vynětí určitých pravomocí velitele jako svolávací autority, které na základě ustanovení (9), (10) a (16) přísluší důstojníkovi JAGC či novému příslušnému úřadu.

(20) Vzhledem k tomu, že důstojník JAGC nemusí rozhodnout o postoupení obvinění obecnému nebo zvláštnímu vojenskému soudu, veliteli jako svolávací autoritě je zanechána pravomoc tato obvinění nadále řešit skrze sumární vojenský soud jakožto nejnížší instanci vojenského soudu či skrze mimosoudní potrestání, které je upraveno článkem 15 UCMJ. Toto ustanovení tak představuje alternativy řešení daného případu, pokud svolávací autorita je nadále přesvědčena o vině podezřelého.

(21, 22) Omezuje vliv velitele jako svolávací autority na rozhodnutí obecného či zvláštního soudu pro zachování nestrannosti rozsudku. Zákon však umožňuje tyto změny v případě kvalifikovaných trestných činů, které jsou definovány jako činy, jejichž maximální výše odnětí svobody je dva roky či méně, a příslušný rozsudek ze strany vojenského soudu nezahrnuje propuštění (včetně bezectného či za nevhodné chování) nebo uvěznění na více než šest měsíců. Dle UCMJ ale nelze za kvalifikované trestné činy považovat sexuální delikty. Toto ustanovení dále umožňuje veliteli jako svolávací autoritě změnit rozsudek v případě doporučení prokurátora či na základě obsahu předběžné dohody, v jejímž případě nelze tuto pravomoc uplatnit, když vojenský soud stanovil trest, jenž je považován za povinné minimum. U těchto třech druhů možných změn musí svolávací autorita postupovat dle článku 60 UCMJ.

(23) Ustanovuje, že civilní zaměstnanci či zaměstnanci soukromých vojenských a bezpečnostních společností nelze považovat za vojenské příslušníky, a to ani v ozbrojeném konfliktu, a proto na ně nelze vztahovat principy vojenské justice ukotvené v UCMJ. V takovém případě trestné činy spáchané těmito osobami podléhají civilnímu trestnímu právu Spojených států, pokud Spojené státy podepíší příslušnou dohodu s hostitelskou zemí, na jejímž území byly tyto činy spáchané, či civilnímu trestnímu právu hostitelské země, která má tuto pravomoc ukotvenou v mezinárodním právu. Výjimku tvoří oficiální vyhlášení války ze strany Spojených států, kdy za těchto okolností lze jakoukoli osobu působící po boku amerických ozbrojených sil v daném ozbrojeném konfliktu stíhat dle UCMJ.

(24) Pro zachování transparentnosti a věrohodnosti Spojených států a jejich ozbrojených sil, je potřeba, aby ministerstvo obrany nadále nezatajovalo informace o vyšetřování či rozsudcích týkajících se civilních obětí v zahraničních misích a operacích a umožnilo tyto informace na vyžádání poskytnout.

(25, 26) Ministerstvo obrany či ministerstvo pro národní bezpečnost v případě pobřežní stráže musí vyčlenit personál, finance a další prostředky na naplnění ustanovení tohoto zákona ze svých vlastních zdrojů, neboť toto naplnění je v jejich vlastním zájmu. Nevzniká tak žádný nárok na vyžádání si dodatečného personálu, financí a dalších zdrojů.